

Acteur Mark Rietman

‘Stil en mysterieus,
dat blijft
maar
aan me
kleven’

Hij staat met Peter Blok in het theater met *Ik ben weg*, neemt een nieuwe reeks van *Vuurzee* op én hij maakt kans op zijn tweede Louis d’Or. Nog andere ambities? ‘Ja. Ik wil eindelijk wel eens gelukkig worden.’

‘Waarom ik acteer?’ Mark Rietman – zwarte springkrullen, helderblauwe ogen, lichtblauwe blouse die nonchalant uit zijn spijkerbroek hangt – spreidt op het terras van Grand Café Alverna in Amsterdam zijn armen en declameert: ‘Om het salaris, haha!’ (stille) ‘Nee joh, schrijf je dat nog op ook! Dat salaris stelt niets voor, dat is laag! Dat weet jij ook wel.’ Dan serieus: ‘Ik heb het wel eens eerder gezegd: ik wil de wanhoop vertolken. Op honderd manieren. Zo kijk ik ook naar mensen. Ik vind het interessant om te zien hoe mensen zich handhaven in het leven. Ik wil blijven speuren naar waarom mensen doen wat ze doen. Wat heeft hij of zij meegemaakt? Waarom doet hij zoals

hij doet? Dát wil ik laten zien. Hoe mensen in gevecht zijn met hun eigen verdriet, terwijl ze er toch blij, fris en gelukkig uit willen zien. Zo’n masker: daar zie ik toch altijd de wanhoop doorheen breken. Die wanhoop neerzetten, daar hou ik wel van. Daarbij put ik ook uit mijn eigen wanhoop, hoor. Ik ben nu eindelijk in een stadium aangekomen dat ik denk: ik kan het wel, acteren. Ik vóel dat ik het kan. Ik ben lang blijven steken in een grijs middenveldgebied. Ik wist: het zit er wel, het komt wel. Het was ook wel aardig wat ik deed: ik was een goede middenvelder. Maar er waren geen grote uitschieters. Het werd te gewoontjes, bleef te klein. Mijn eigen onzekerheid daar-

in was overigens altijd groter dan die van mijn omgeving. Ik heb altijd steun en erkenning gekregen. Ik had ook altijd wel werk, goed werk. Maar ik voelde voor mezelf dat ik er nog niet was. Toen kreeg ik opeens een impuls van een andere acteur: Victor Löw. Hij zat een beetje in hetzelfde schuitje als ik. Victor ging mij regisseren in *Dans van de reiger* van Hugo Claus. Hij zei: ‘Ik ga je bij elke zin tekst vragen om niet in het grijze middengebied te gaan zitten, want dat kennen we nu wel.’ Bij elke zin moest ik iets anders doen, iets extreems. Dat heeft voor mij het acteren weer geopend. Ik durf nu meer. Ik heb geleerd niet bang te zijn om de stap te zetten uit dat grijze mid-

‘Ik kom uit een sappelend gezin, met altijd een eind-van-de-maand-probleem’

denveldgebied, waar het zo veilig is. Ik durf risico’s te nemen in mijn spel: dan maar de bocht uit!

Ik kom uit een witteboordengezin. Ik ben geboren in Osdorp, groeide op aan de Sloterplas. Later verhuisden we naar Amsterdam-Noord. Mijn vader werkte in de ziektekostenverzekeringen, mijn moeder in de bejaardenzorg. Een sappelend gezin, met altijd een eind-van-de-maandprobleem. Ik heb een tweelingzus en een oudere broer. Ik praatte plat Amsterdams. Dat had ik van mijn vader, en ik pikte het ook op school op. Daar speelde ik ook al veel toneel. Ik had een leraar die dat wel in me zag, hij stimu-

leerde dat. Verder was ik een branieschopper. Een vervelend jongetje. Althans, als ik dat soort jongetjes nu zie, vind ik dat vervelende jongetjes. Ik speelde vaak de baas, wilde altijd grappig zijn, was heel wild. Ik was wel snel met leren, dat zat mee. Maar ik had ook een andere kant. Ik zat soms drie hoog op mijn kamer als alle kinderen op de stoep aan het spelen waren. Dan zat ik alleen maar te kijken. Dan zei mijn moeder: ‘Nu moet je buiten gaan spelen, met de anderen.’ Dan was ik soms na een kwartier al weer terug: ‘Mag ik weer naar binnen?’ Ik ging naar het Montessori Lyceum, dat zat toen achter de Beethovenstraat. Oud-Zuid dus. Daar schrok ik een beetje. Sowieso van wat er allemaal in mijn lijf gebeurde: ik ging puberen, was constant verliefd. Ik had het ook moeilijk met de bekakte sfeer tussen de dokters- en advocatenkinderen. Kinderen uit Osdorp hielden het daar in de regel niet vol. Ik ben een beetje ondergedoken, trok me terug. Ik deed auditie bij het schooltoneel. Daar kwam ik een beetje los. Mijn helden in die tijd waren Toon Hermans en Wim Sonneveld. Nee, zelf wilde ik niet naar de kleinkunstacademie. Ik wilde toneelspelen! Dat plat Amsterdams ligt inmiddels ver achter me. Deze manier van praten heb ik me later aangeleerd toen ik naar de toneelschool ging. Misschien ben ik daar een beetje in doorgeschoten (lacht). Ik ben geen BN-er, maar soms blijft er wel eens een blik hangen bij me. Dan zie je iemand denken: wie is dat ook alweer? Op het moment dat ik ga praten, herkennen mensen me. ‘Oh, dat is die van *Oud geld*.’ Ja, die rol van Kiet Bussink: dat blijft toch een ijkpunt. Ik vind dat gerefereer daaraan zelf nu wel genoeg, het is zó lang geleden. Het imago van stille, mysterieuze man blijft ook maar aan me kleven, daar wil ik vanaf! Ik heb zo veel andere rollen gespeeld sindsdien. In *Het wijde land* speelde ik Hofreiter, een extraverte charmeur. Toch echt heel wat anders. Voor die rol ben ik nu trouwens genomineerd voor de Louis d’Or. Dat is leuk ja, ik voel me wel vereerd. Daarvoor speelde ik een bulderende generaal, in *Alexander* van Willem Jan Otten. Ik heb die stille kant ook wel – een kluzenaarskant. Maar ik hou ook van leuke feesten. Van een goed gesprek, over de dingen die ons bezighouden.

Het meest op mijn gemak ben ik op het toneel. Ik heb niet zo’n liefde voor de camera als je bij andere acteurs soms ziet. Dat hun ogen gaan twinkelen, dat ze de camera echt bespelen, die weten te verleiden. Ik vind het wel leuk hoor, acteren voor film en tv, maar ik heb het idee dat ik toneel beter beheers. Dat ik in een grote zaal gewoon beter weet wat ik moet doen om het interessant te houden. Voor mijzelf probeer ik er elke avond anders in te stappen: nu ga ik dit of dat proberen, om het eerlijk en fris te houden. Ik ben niet in vaste dienst bij een toneelgezelschap. Ik speel wel graag bij Het Toneel Speelt, daar doe ik toch zeker eens in de twee jaar een project. Ik zou ook niet weten aan welk toneelgezelschap ik mijn ziel en zaligheid zou willen geven. Freelancer zijn is prettig, maar soms mis ik het groepsgevoel. Het is nu toch iedere keer een extra investering om de mensen te leren kennen. Om erachter te komen: hoe werkt die en hoe werkt die. Als je in vaste dienst bent, dan zijn de lijntjes wat korter, gaat het wat sneller.

Waar ik het meest trots op ben? Dat was een rol die ik speelde toen ik 30 was, in *Elizabeth II*, een stuk van Thomas Bernhard. Ik speelde daarin een man van 90. Dat was echt een hele grote transformatie. Daar voelde ik zelf echt een beetje dat ik iemand anders werd. Alsof je opeens in het wezen van iemand anders zit, alsof het je overkomt. Een andere fysiek, een andere denkwereld viel opeens bij me binnen. Dat was bijna een mystieke ervaring. Dat was bij mijn rol in *Het wijde land* ook wel enigszins aan de hand. Alsof je grenzen over gaat – je boort iets aan dat normaal buiten schot blijft. Het is vanuit een totale ontspanning dat dat gebeurt. Vanuit intuïtie. Dan komt misschien ook het echte talent om de hoek kijken, in plaats van het harde werken. Anders bouw je het meer op, met je eigen middelen. Nu is het alsof God het met je doet. Ja, dat zeg ik enigszins cynisch. Ik heb zelf niets met religie of spiritualiteit. Ik vind het fascinerend om te zien hoe mensen in hun leven een zingeving zoeken – iedereen weer op een andere wijze. Mensen zijn geneigd bij een ziekte of ongeval – wat een complete toevalligheid is – iets te zien waarvan ze moeten leren. ‘Het heeft zo moeten zijn.’ >

‘Maar ja,
hoe dóe je
dat dan,
gelukkig
worden?’

Er is een menselijke neiging om alles toe te schrijven aan een groter plan. Dat is ook goed hoor. Het verschaft mensen methodes om met het noodlot om te gaan. Nee, een groter plan: daar heb ik zelf helemaal niets mee. Ik ben hier heel toevallig gedropt, ik zal er straks weer genadeloos afvallen. En mijn eigen zoektocht tussen die twee punten, het is aan mijzelf om daar invulling aan te geven. Dat staat niet in de sterren geschreven.

Net als iedereen ben ik toch op zoek naar de liefde. Dat is het belangrijkste in mijn leven. Ik heb mijn twee dochters, dat is in ieder geval een constante factor. Maar verder strompel ik in mijn persoonlijke leven maar een beetje door.

Tweeënehalf jaar geleden ben ik gescheiden. Ik was elf, twaalf jaar samen met mijn ex-vrouw. Dat mijn huwelijk mislukt is, zie ik wel als een falen. Ik wou dat dat anders gelopen was. Ik heb veel dingen fout gedaan. Voornamelijk dat ik de dingen op zijn beloop heb gelaten, dat ik niet de moed heb gehad om dingen eerder aan te kaarten. Dat was helderder geweest naar de ander toe – en ook eerlijker. Want dan had er ook een eerlijk gevecht kunnen plaatsvinden. Waarbij je eerder duidelijk wordt: wat wil jij en wat wil zij? En: willen we samen zo verder of niet? Dat heb ik niet goed gedaan. Ik heb er ook wel van geleerd natuurlijk. Voorna-

melijk dat ik eerder aan de bel moet trekken. Goed bij elkaar zijn, op een goede manier een langdurige liefdesrelatie onderhouden – dat vind ik moeilijk. Ik vind het vooral moeilijk om binnen de gezamenlijkheid mijn eigen individualiteit te behouden. Om jezelf nog echt te kunnen zijn. Vooral als het goed zit, ben je geneigd elkaar altijd in alles op te zoeken. Althans, ik wel. Ja, ik heb het gevoel dat ik daarin verdwijn dan. Ik ben ook niet echt iemand met een plan. Ik doe maar wat. Als je dan samen bent met iemand die wél echt een plan heeft, dan zit je al snel in het plan van die ander. Het heeft ook allemaal te maken met: wat is je positie in een relatie? Hoe sterk is de ander, hoe sterk ben jij zelf? Dat is binnen een relatie maar zelden gelijk. Dan denk ik: waar ben ik nou? Ja, en dan maak je wel eens fouten.

Ik voel me wel thuis in deze tijd. Het is niet zo dat ik denk: leefde ik maar honderd jaar geleden. Maar meer: ik voel me niet zo thuis in dit magere toneelland. Was ik maar in Engeland, Duitsland of Frankrijk geboren. Daar waar het toneel een veel grotere rol speelt in de samenleving. Toen ik tijdens mijn studie drie maanden in Engeland was, zag ik wel dat toneel daar met veel meer liefde wordt omarmd. Daar is natuurlijk ook een veel grotere traditie, met Shakespeare en alles wat ervoor en erna komt. Er is veel meer liefde en respect voor toneel.

Ambities? Ja, ik wil nog mooie rollen spelen. Maar verder? Ik ben niet iemand met een rotsvaste overtuiging, of een diepe zielenwens. Ik zou nu eindelijk wel eens gelukkig willen worden. Eens echt samenvallen met mezelf. Weten: wie ben ik nou eigenlijk? Ik heb een diepe ontevredenheid met het zelf. Je ziet wel eens mensen, daar kan ik echt jaloers op zijn, die presenteren zichzelf: ‘Dit ben ik, dit is het en je doet het er maar mee. En als ik fouten maak, dan is dat maar zo.’ Ik ben toch altijd in gevecht met mezelf. Ben ook veel te veel met mijn omgeving bezig. Alleen zijn vind ik moeilijk, dat kan ik niet goed. Als ik geen verplichtingen heb, kan ik echt denken: ik hoef mijn bed niet uit, waarom zou ik eruit komen? Ik heb een zware kant. Daarom zoek ik het ook steeds bij een ander. Ik weet natuurlijk ook wel dat dat eigenlijk de manier niet is. Maar ja, hoe dóe je dat dan hè, gelukkig worden? Dat is toch een beetje mijn gevecht met het leven. Ik ben een beetje op een kamertje gaan zitten in mijn puberteit. Ik heb toen een soort existentiële schrik gehad: ik zag hoe de wereld in elkaar zit, hoe mensen in elkaar zitten. Toen heb ik een keuze gemaakt: ik kan het wel in mijn eentje. Dat kamertje, daar kom ik wel uit om te spelen. Maar ik heb nog steeds de neiging het isolement op te zoeken. Weg te duiken voor het leven. Dat draagt niet bij aan mijn menselijk geluk. Het heeft er ook niet toe geleid dat ik een erg rijke persoonlijkheid heb. Ik heb mentaal de deur dichtgedaan. Mijn levensopdracht is om steeds meer deurtjes open te zetten.

Ik val op mensen die wel een sterke persoonlijkheid hebben. Om zo mijn eigen leegte op te vullen. Daar zal ik toch aan moeten werken. Mezelf een beetje contouren geven. Of ik in therapie ben? Nee. Ik praat er wel met anderen over. Ik weet zelf natuurlijk ook wel een beetje hoe ik in elkaar steek. Misschien dat ik binnenkort eens ga schudden en dansen. Om de chakra's eens open te zetten. Een collega-actrice van me heeft daar veel aan gehad. Ik weet er verder weinig van hoor. Maar misschien is dat wel wat. ‹‹

Speellijst van *Ik ben weg* op www.hettoneelspeelt.nl